

μοί στην ανάμνηση της περασμένης ζωής των 20 και των 25 μου χρόνων.

Σά νά μή πιστεύω πώς άκουσα ποτέ μου νά μου ψιθυρίζουν στ' αὐτί τόσες γλυκερές λέξεις, νά μου δοκίμωται τόσην αγάπην. Τίς καυμένες τίς κοπέλλες!

Ζούν ἤ πέθαναν τούτα τὰ πλάσματα, πού ἔζησα μέρες χαρωπές στήν πνοή τους... Πόσα ὀνόματα περνοῦν μπροστά μου, πόσα μέ ἐπιθετα λησμονημένα! Νά κ' ἕνα γράμμα τῆς Ἐθελ, τῆς ὠραιότερης κόρης τοῦ Λονδίνου, πού μου εὐχεται μέ λόγια γλυκά νά γυρίσω στεφανωμένος ἀπό τόν πόλεμο τῆς Λάρισσας! Ἀχ! καυμένη Ἐθελ! Γύρισκα μέ... τυφοειδῆ πυρετόν!...

Καί μέσα στούς ἔρκους, τίς αγάπες, τὰ γλυκά παρὰ πόνον, τὰ γέλοια ἀντηχοῦνε ἐξαφνα ἀπό γράμματα φίλων γέλοια, χαρές, διήγησες γιά ἔρωτες καί ἐπεισόδια, γιά σχέδια, ὄνειρα, νεχνικά πράγματα. Ἐνας πού συχνά μου γράφει καί μερικές ἀερολογίες. Τόν συχωρῶ γιατί ἦταν 20 χρόνων μάγκας κ' ἤθελε νά περιγράψῃ!... Ὡ, γράμματα ὠραία, γεμάτα ἀπό στοργήν, ἀπό φιλίαν ἀληθινήν, νομίζεις, ἀπό παιδικούς φίλους καλοῦς καί ξαδέλφια ἀγαπητά, πού σήμερα δέν μου γράφουν σχεδόν πειά... μερικούς τοὺς ἔχει σκεπάσει τὸ χῶμα.

Ὡ τὰ ἀγαπημένα πρόσωπα πού τὰ κάλυψε τὸ χῶμα! Πῶς μ' ἄρῃσει καί μέ θλίβει ἡ ὀμίλιξ τους ν' ἀκούεται ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρόν...

\*

Ἀχ πῶς μιλάνε αὐτὰ τὰ γράμματα!

Ἀχ τὰ γράμματα τῆς μάνας, τοῦ πατέρα, τῶν ἀδελφῶν μου! Γράμματα λαχτάρας 20 χρόνων! Ἐκατοντάδες γράμματα πού τὰ βρέχω μέ δάκρυα σάν τὰ ξαναδιαβάζω, πού λένε τήν περὶ ὠραία καί συγκινητική γιά μένα ἱστορία τῆς ζωῆς μου:

«— Ἀχ παιδί μου, ἄχ ἀδελφέ μου, Γιώργε μου, πῶς μᾶς φαίνεται ἡ ἀπουσία σου... πότε νά σέ ξαναἰδούμεν... νά τελειώσῃς μέ τὸ καλὸ τὸ μαθήματά σου καί νά γυρίσῃς τὸ καλοκαίρι... νά κάμουμε φέτος Λαμπρὴ μαζί... νά χῃς τήν εὐχή μου, νά εἶσαι ἐπιμελής, φρόνιμος, νά προσέχῃς τήν ζωήν σου, τήν ὑγείαν σου... πρόσχε ἀπὸ τίς κακές συναναστροφές στήν ζηνειά... νά σέ δοῦμε ὅπως ποθοῦμε... νά πεθάνουμε εὐχαριστημένοι... χάρουμεν πού εἶσαι καλὰ κ' ἐμεῖς τὸ ἴδιο, δόξα τῷ Θεῷ!.. Ἀδελφέ μου, εὐχαριστοῦμεν γιά τὸ μικρὸ σου δῶρο, γιά τὰ καλὰ σου γράμματα, πότε νά σέ ἐναγκαλιστοῦμεν, σέ συχαίρομεν γιά τίς ἐξετάσεις σου... εἶθε καί εἰς τὸ διπλωμα... Σέ χαιρετᾷ καί ἡ παρὰ μάνα σου καί λέει νά γείνης πλούσιος ἄνθρωπος νά τήν βοηθήσῃς... ἡ γάτα μας ἔκανε τρία γατάκια... ὁ σκύλλος σά νά εἶναι λυπημένος πού λείπεις... Ἀνατρέφομεν ἕνα πετεινὸν μεγάλον νά τόν θυσιάσωμεν ἅμα γυρίσῃς...» Ἐγύριζα ἀλλὰ πάλιν ἔφευγα, καί τὰ ταξείδια, ἀφ' οὗ τελείωσαν οἱ σπουδές, ἔγειναν μεγάλες περιήγησες, καί οἱ μελέτες ἔγειναν ἀγῶνες δεινοί καί ἐμδαίνα στήν ζῶν ἀρματωμένος, σάν πολεμιστὴς πού κινδυνεύει νά σκοτωθῇ καθε στιγμῇ.

Καί τὰ γράμματα αὐτὰ ἀρχίζουν νά γίνονται παραπονετικά, παρακλητικά, νά εἶναι γεμάτα δάκρυα καί θυμούς...

— Ἀχ, παιδί μου, πού σέ σπουδάσαμε γιά νά σ' ἔχουμε κοντὰ μας, γιατί φεύγεις τόσο μακριά... Τὸ σπῖτι εἶναι ἔρημο χωρὶς ἐσένα... Κάθε φορὰ πού ἔρχεσαι καί φεύγεις μᾶς πρὶν τὴν καρδιά... Ἀχ πόσο ἤθελα νά σέ ἔβλεπα ἀποκαταστημένον στὸ πλευρό μας! Δέν τήν ἀγαπᾷς λοιπὸν τὴ μάνα σου; Δέν τήν λυπᾷσαι;.. Ξέρω τήν καρδιά σου, ξέρω τὰ αἰσθήματά σου, πῶς κυνηγᾷς νά κάμῃς κάτι, πῶς

θυσιάζεσαι γιά τὸ καλὸ τοῦ ἔθνους, μὰ κ' ἡ μάνα σου πού σέ γέννησε καί τόσα τράβηξε γιά σένα δέν ἔχει λοιπὸν δικαιώματα; Ἐπειτα, παιδί μου, ὅλα στὸν κόσμον αὐτὸν εἶναι μάταια. Θάποθάνουμε ὅλοι... Τί εἶναι ὅλα μπροστά στήν ἀγάπῃ τῆς μάνας!.. Μοῦ γράφεις νάχω ὑπομονή... μὰ μέ περιπαίζεις. Λεῖπεις 20 χρόνια... Ἐρχεσαι κάθε τόσο, μᾶς ἀνάβεις τίς φωτιές καί φεύγεις... Ἀχ Γιώργε μου, θά πεθάνω μέ τὸν καὶμό.

Ἐτσι ἔλεγε τὸ ὕστερόν γράμμα, δυόμισιν τώρα χρόνια... Μὲ μέρα ἔλαβα εἶδησιν τρομερή...

— Τρέξε, ἡ μάνα μας πεθαίνει!...

Ὅταν ἔφτασα, ἦταν γιά νά λούσω μέ πύρινα δάκρυα τὸν νεοκαμμένο τάφο τῆς, καί πάνω στὸ μνήμα τῆς ἐραγίστην γιά πάντα ἡ καρδιά μου. Ἀχ, μηχανοῦλα ὠραία, μηχανοῦλα ἁγία, ἂν ἦταν δυνατό νά ξανάρχιζε ἡ ζωὴ! Δὲ θά φευγα ἕνα λεπτό ἀπὸ κοντὰ σου!...

Ἀπὸ τότε τίποτα δὲ μοῦ κάνει ἐντύπωση στὸν

κόσμον, οὔτε ἡ μεγάλητερη εὐτυχία, οὔτε ἡ μεγαλύτερη συμφορὰ. Ἀπαθὴς θῆλεπα νά κατρακυλᾷ ὁ κόσμος, μὰ ἕνα γράμμα τῆς μάνας μου μέ κάνει νά λυώνῃ ἡ καρδιά μου καί νά τρέχουν σάν ποτάμι τὰ μάτια μου...

Ἀχ τὰ γράμματα αὐτὰ τῆς μάνας!.. Μὰ μέσα στή φυλακή μου δέν κλαίω πειὰ σήμερα μὲ μάνα, καί ἐγὼ πού θυσιάσα τὴν πρώτη γιά τὴ δεύτερη, κλαίω πειὰ πολὺ τώρα δυὸ μάνας; κείνην πού πέθανε καί τήν ἄλλη πού ψυχομαχᾷ; χωρὶς νά μπορῶ νά τῆς δώσω ἕνα ποτηράκι νερό, γιατί μὲβαλιν στή φυλακὴ οἱ δολοφόνοι τῆς πατρίδας μας!..

Νά ἦταν τουλάχιστο αὐτὴ ἡ τελευταία νύχτα τῆς ζωῆς μου!.. Καί ἂν μπορούσαν οἱ ἐνορκοὶ τῆς Χαλκίδας νά μέ καταδικάζαν σὲ θάνατον, ἴσως ἀπὸ τὸ αἷμα μου νά βλάσταινε τὸ δέντρο τῆς ἐπανόστασης καί τῆς σωτηρίας τοῦ Γένους μας!...

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

## ΛΥΡΙΚΗ ΣΑΤΥΡΑ

Τοῦ φίλου μου Νίκου Δραγούμη

Πάντα θυμοῦμαι τίς παλιές κουβέντες μας καί πάντα, Νίκο, τίς ὥρες πού μαζί γυροῦσαμε σιτοὺς λόφους τοὺς ἀττικούς. Γιατὶ εἴμασταν οἱ μαγεμένοι σκιάβοι τῆς ἀλαφροῦς ἀνθοχρωμῆς πὰ στίς βουνήσιες γύμνες, τῆς ξεραίας τῆς λαμπρῆς πού ὅλο τὸ πῶς τὸ θεῖο τοῦ ἡλιοῦ μαζεύει καί μεθ' αὐτῆς ἀχιτιά γαλαξία Ντύνει κλεισούρες καί κορφές, ρημόνησα καί βράχους. Γραμμὴ δέν εἶταν οὔτε σκιά, μήτε χρυσὸ ἀερογιάλι. Μήτε ἐκκλησάκι ἀσπριδερό ζωμένο πνεῦμα μήτε Κόκκινος κάβος ξαπλωτὸς μέσ' σὲ γεράνιο γυάλο, Πού νά μὴ βροίκαμε μαζί φεομένοι ἀπ' τὴ λατρεία τοῦ μαιτοῦ πού θὲ τῆς ζωῆς τὴ φλόγα δόλοκληρη, ὅλο τὸ πάθος τὸ ξεγύμνωτο νά δῇ καί θησαυρὸ τοῦ Νά κλείσῃ μέσ' τ' ἀρχοντικὰ τῆς Θύμης παλάτια. Καί, Νίκο, δέν ἀλημονῶ τίς σιγαλιές τὴν ὥρα Πού σὲ κορφῇ ἀνεβαίνοντας καθίζαμε σὲ βράχο Διόξετο ἀκόμα, ὀρθόστηθο, καί γύρω μας τὸ θάμα Κοιτούσαμε τὸ ἀφάνταστο τοῦ ἡλιοῦ πού βασιλεύει— Πορφύρες γλυκοδιάφανες, ἀνθάδες μενεξέδων, Τὸ φέγγος τὸ ροδακινὶ πού ξεχωρίζει πάνω Στ' ἀπόκορφα καί τίς βαθιές ἀντιθωριές στὰ πλάγια, Τὸ τραγικὸ ξεφάντωμα, παντριές χρυσές, γλέντια Φωτιᾶς καί ξεφυγίσματα καί λυρισμῶν ἀνάβρες.

Καί πού πολὺ θυμοῦμαι τὴ καί μέσα μου τὴν κλείνω Σὰ φυλαχτὸ τὴ λύπη μας— γιατί ξεγριεμένοι, Μ' ἕνα θυμὸ πού ἀγέρει τοὺς λογισμούς μας, κάτω Κοιτούσαμε τὴν δηνειὴ τὴ χώρα. Καί τὸ γέρομα Χτυπώντας τὰ καμπαναριά, τὰ κυπαρίσσια, τ' ἀσπρα Σπίτια, τὰ πύρωνα καί σκιές μαβιές ξέσπερνε ἀλάργα.

Λύπη, θυμός—τόση ὁμορφιά περιγύρα καί τόσες Παράδοσες λιογένητες, ἀγαλματένιες δόξες, Παιῖνες καί διθύραμβοι—μὰ πέθανε ἡ ψυχὴ Πέθαναν πὰ κ' ἡ δύναμη καὶ ὁ λόγος καί τὸ μάτι Κ' ἡ θεία στέρεψε γενιὰ τοῦ Ὀλύμπου μὴδὲ πάνω Στὸ Κάστρο πὰ ἀνεβαίνουνη τῆς Πόλης οἱ σιγὰδες Βουργαροφάγοι, νικητές, στὰ πόδια ν' ἀπιδώσουν Τῆς ἀθηνιώτισσας βαγίων κλαριά, χρυσὸς κόρωνες. Πού εἶναι ἡ Φυλὴ καὶ ὁ Κολωνός καί πού τοὺς θά- [φτουν τώρα

Τοὺς ἥρωες; εἶναι ὁ λαὸς δειλός, δίχως φωτιά Τὰ παλληκάρια καὶ ἄψυχη, γελοιοχάρη ἡ γυναῖκα. Σοὶ σκλαβιάς τοὺς γέννησε καὶ θρέφει τοὺς ἡ φτώχεια Ἡ ἀκαμάτρα κ' ἡ ψευτιά κ' οἱ τέχνες οἱ γελάστρες. Σκουριές, ρημάδια, μνήματα, δαλματικές σκιμένες,

Κουρέλια καὶ ἀποτρίματα, τὰ λόγια πού σασίσαν, Ὅ,τι σὲ τάφους κοίτεται σβηστούς σαβανωμένο, Ὅ,τι σφαντάζει, δ,τι στρουφνὸ, λαγνεία, παλιοδόξες— Θρησκεία τᾶχουν καί στενὸ τους νόμον καὶ ἀπ' ἀνάγκης Πάντα ἀγγαρεῖας σεργάμενοι σακάτη περηφάνειες Καμίνονται καί λευτεριᾶς βαφίλονται μαριτζοῖ. Σάρκα βάρβαρη, μυαλὸ θολό, καρδιά βλαμένη— Γιατὶ φοβοῦνται τὴ ζωὴ καί τ' ἄγριο φῶς θαμπώνει Τὰ μάτια πού συνήθισαν τοῦ ἀσκηταριοῦ τοὺς ἥσκιους, Γιατὶ δὲ νοιώθουν τὴ γυμνὴ τὴν Ὀμορφιά, τὸν ἴσιον Λόγον καί τίς ἀνοιχτικές, σκληρόγυμνες ἀλήθειες. Νὰ θεμελιώσουνε ναὸ δέν ξέρουνε, τί πέτρα Νὰ κόψουνε σ' ἀπάρθετο νταμάρι δέν τολμοῦνε, Μόνον σὲ ρεῖπια ἀνήλιαγα, ὀπληιές ἀραχνιασμένες. Κελλὰ σαπίλας, μάρμαρα κολοβωμένα, μούχλεις, Σωριάζονται καί κλεφτοζοῦν καί συχωρολογοῦνε. Μαράζωμα τῆς θέλησης, στὸ κάτεργο τὸ σῶμα Κι ἀπλερὴ ἡ γνώση καί λευρὰ τοῦ δικαστῆ τὰ ζῦγια.

Φοῦρος δὲ λάμπει οὔτε καπνὸς δουλεύει οὔτε σφυρὶ Γοργοχιτυᾷ κ' εἶναι βουβὸς ὁ μύλος καί τ' ἁλώνι Χοριτάρισε καί τὸ τσαπὶ σκουριάζει στὸ χωράφι. Θαλάσσωσαν οἱ ἀλυκές, φυνιώσαν τὰ καράβια Καί δὲ γριμιάται πὰ ψαρὰ τραγοῦδι οὐδὲ τσοπάνη. Μονάχα κάποιονα θεοῦ γιά βοηθὸ τους κοράζουν— Κλάρες, φωνές, λιβανωτά, γυναικεία μοιρολόγια. Κι ἀνήμερη, ἄδεια κοίτεται τῷ ρυθμῶν ἡ γεννήτρα Πατρίδα καί στίς ἐρημιές ἀδικολαίαν οἱ βρούδες. Μὰ πάντα ὁ ἥλιος εἶν' καλὸς κ' ἡ γαλήνη γυαλίζει.

Καί σ' εἶδα, Νίκο, δόλορθο νά τινάζῃς τὴν ὀργή σου Στὴ Χώρα σάν ἀνάθεμα τρανὸ καί προφητεία. Καί χάλκωνε τὸ λόγερμα σάν μπρούντζινους καὶ σένα. Καί τὸ βράχο καὶ ἀντίπερα τὸν Ὑμηττὸ τὸ φίλο, Καί σὰ μετάλλια, σκληρά, τὰ λόγια σου βαροῦσαν:

«Τὰ βουνά, τὰ βουνά μόνο! Μόνον αὐτὰ εἶναι ζων- [τανά.

»Σ' αὐτὰ σώθηκε ἡ ἀλήθεια καί τὸ κάλλος τὸ στερόν!»  
»Βαρὺς ὕπνος τοὺς ἀνθρώπους σφιχτοδένει καὶ ὄνειρα  
»Σιδερένια τοὺς σκλαβώνουν. Εἶναι ἀκόμα ἀγέννητη  
»Τῆς ιδέας ἡ θρησκεία καὶ δέν ξάνοιξε ἡ αὐγὴ  
»Τῆς υγείας καί τῆς τέχνης. Τίς ντροπὲς τοὺς μοναχὰ  
»Προσκυνοῦνε καὶ ἀποκορέβουν τὰ κορμιά τους ἀπ' τὸ  
[φῶς.

» Δὲ φιλοῦνται ἀπ' τὸν ἀγέρα καὶ τὸ κῦμα δχιρεύ-  
[οῦνται,

» Τὸ γυνὸ μισοῦν, τρομάζουν ἀγριοῦντες καὶ ἀνυχη  
» Τὴν ἀγάπην νυχοπνίγουν. Νέκρα, δάκρυα, τάραχα!

» Ὡ θεὸς καὶ σὺ μεγάλε Πάνα, Σάτυροι γλυκοί,

» Οἱ καλὲς ψυχὲς σας πάντα φτερουγίζοντε σὰ σκιὰς

» Στὰ ρουμάνια, σὲς βρυσούλες, μὰ κανεὶς πιά δὲ γρικῇ

» Τὴ φωνὴ σας μὴδ' ἀκούγει τὸ σουραῦλι ποῦ ἀγρυπνῇ

» Μὲ ξυνόλαλα τραγούδια σὲ κάθε ἀκροποταμιά

» Κεῖ ποῦ ἀσπρίζει τὸ φεγγάρι τὰ καλάρια τὰ χλωρά.

» Σὲς φραγὲς κανεὶς δὲ βλέπει τίς Ἀρσάδες ξέπλεκες

» Τὰ κλαριά ν' ἀργοκουνοῦντε γιὰ τοὺς ἄγριους Κέν-  
[ταυρους

» Ποῦ σὲς ῥάχες ῥοβολᾶνε χλιμιντρώντας στρουγγερά.

» Κι ὅμως ζοῦντε καὶ ὅμως πάντα τῶν Ὀλύμπων ἡ πνοή

» Μεγαλόπρεπα μελέτεια ξαμολῇ καὶ σὲς κορφές

» Καλοσύνεμα στυλῶναι καὶ ἀπαλαίνει γέρομα

» Κι αὐτοὺς λεβεντοθρέφει καὶ θεοιεῖται ἡράκλεια

» Τὰ κορμιά καὶ μεγαλώνει τ' ἀπολλώνια ὁράματα!

» Ποῖα καμπάνα θὰ σημάνη τὴν ἀνάστασιν; σὲ ποῖο

» Κορφοβόουν τῆς νικητῆρας ἀγγελίης χαρωπὰ

» Πυρόφάνια θὰ φοντώσουν καταλόντας τὴ νυχτιά;

» Ὁρφανὲς μένουν οἱ φύτρες οἱ παλιὲς κ' εἶναι ἄμορφο

» Τὸ καλοῦπι ποῦ θὰ σφίξη δωρικὴ καὶ λεύτερη

» Καὶ δρακοσπαρμένη νύκτι. Τάφους μόνο, λείψανα

» Σιγαλὰ καὶ μαῦρα βλέπω. Πουθενὰ δὲν ἄκουσα

» Νὰ βογγᾷ παλληκαρήσια μητέρα στὴ γέννα τῆς.

» Λαγχαρὼ νὰ δῶ καινούριο κόκκινο αἷμα καὶ δροσιά

» Δελφικὴ νὰ σοβαρέψη τοῦ ματιοῦ τὴν ἀχιτιά.

» Μὰ δὲ νοιώθω νὰ χαράξῃ τῆς εἰπίδας ἡ γενιά.

» Ρεῖπια πάντα στὴ λιακάδα καὶ νεκρῶν ἀμαρτωλή,

» Ψεύτρα κλήρα κυβεράνει καὶ γελᾶσιν ἀστρομεθὰ

» Δόξα μέτωπα σκυμένα πὸ λατρεία σκυδική.

» Φῶς, φῶς! Διάπλατες οἱ θύρες στὰ παλάτια ποῦ  
[ἄστοργη

» Στριγλα μάγειρε σὲ δάσος μουχρωτὸ καὶ ἀπάτητο

» Ἀπὸ χρόνια παλιά! Στήθετε πανηγύρι λύχαρο

» Γιὰ τὴν ὥρια ἐκεῖ τὴν Τέχνην καὶ τὸ θρόνο τὸν ἀγνὸ

» Θεμελιώστε γιὰ τὴ Γνώσιν καὶ κυλιστρε στὸ ἀνοιχτὸ

» Τὸ λιπότερι χρίστε—κι ἂς ἐρῇ λεβέντικο,

» Σιδερόστηθο ψαλτήρι νὰ παίνεσθαι σύμφω

» Τὰ γερά νιάτα, τὰ χέρια τοῦ τσαπιοῦ καὶ τοῦ σκαρμού,

» Τοὺς τεχνίτες τοὺς παράξιους, καὶ στεγνὰ τὰ μαντικά

» Τὰ κεφάλια ποῦ τοῦ λόγου χάδεψαν τ' ἀγευτικά.

» Γιορτὴ τέτοια νοσταλγοῦσα. Μὰ συγχὰ τ' ἀνιστορῶ

» Τὰ πικρά, τὰ αἰώνια λόγια τοῦ τρανοῦ Φλωρεντινοῦ:

» Γιὰ μένα ὕπνος μόνο κ' ἴσως κάλλια πέτρα νὰ γενῶ!

Κ' εἶπα· «Εἶναι δίκιος ὁ θυμὸς κ' ἡ θλίψη κα-  
[ταλύτρα.

» Ὁργῆς κ' ἂν οὔτε ἀνάθεμα, φοβέρα οὔτε κατάρας

» Δὲ σκιάζει τὴν καλοκαιρίαν τοῦ ἡδονισμοῦ στὴ Χώρα.

» Κ' εἶναι ἄβουλο τὸ παιδεμα, ἀκόμα ἄπλερο τὸ μῖσος.

» Θυμᾶσαι κάπου—σὲ γιὰ τὸ τῆς μοναξιάς—καμάρω

» Εἶχαμε βρῇ παλαῖκή—γλαυκόπετρο ρημάδι

» Χώρας ποῦ ζοῦσε πυργωτὴ στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

» Κ' εἶχε βουλιάζει τὸ καστρί στὴν ἀμμουδιά καὶ τώρα

» Τὰ κύματα ἀγκυλιάζουνε τὴ φουκιωμένη θύρα

» Καὶ τὰ τραγούδια λένε τῆς ποῦ μαθημένα τὰ εἶχαν

» Ἀπ' τὰ καράβια ποῦ ἄραξαν σ' ἀπάγγειο τὸ λιμάνι

» Κι ἀπ' τίς κοπέλλες ποῦ ἐγενεθὰν πὰ στὰ ζεστά πε-  
[ζούλια.

» Ἔτσι κ' ἡ δόξα βούλιαξε στὴ χώρα τοῦ Ἑρεχτιά.

» Ἔτσι ρημάδια ἀπόμειναν ὅπου κουρνιάζει ἡ νέκρα,

» Ἀσπροι ναοὶ μὲ σκαλιστὲς μετώπες καὶ τροπαῖα

» Τοῦ Μαραθῶνα, τῆς Γραβιάς. Καὶ τ' ἀγαλμα ποῦ  
[στήσαν

» Στὸ Μεσολόγγι τῷσπασαν—λὲς κ' ἤθελαν νὰ σβύσουν

» Τὴ μόνη ποῦ εἶχαν τραγικὴ καὶ ἀγνὴ δική τους δόξα.

» Μὰ κάποια μέσ' στήν ἐρημιὰ φωνὴ βρόντηξε, Νίκο,

» Τὴν ἀρετὴ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τὴν κληρονομιά

» Τῆς τέχνης καὶ τοῦ ἡρώισμοῦ γδικιώντας. Καὶ ση-  
[μάδια

» Δυρικοῦ βλέπω σηκωμοῦ. Στὸν Ἑλικῶνα οἱ Μοῦσες

» Ξυπνήσανε καὶ μὲ λαλιά καινούρια τραγουδοῦντε

» Καὶ Δελφικὸ νερὸ ξανά στοῦ Ἀπόλλωνα τὴ βρύση

» Κυλᾷ. Ἀφρὲς, δάφνες πολλὲς στὰ πόμακα ἀγναντεύω!

» Κι ὁ Ποιητὴς μέσ' τὸ λαὸ θριάμβους θ' ἀναδέψη

» Καὶ θὰ εἶναι δάσκαλος φωτιᾶς, κριτὴς καὶ κυβερ-  
[νήτης.

» Καὶ τῆς ὑγείας τὸ ρυθμὸ καὶ λόγος καὶ ὠριοσύνη

» Θὲ νὰ διδάξῃ ἐνθουσιαστής. Οἱ σκιάβοι θὰ γελοῦντε

» Στὸ διάβα του καὶ ἀνάθεμα στοῦ λυτρωτῆ τοῦ ἔργου

» Θὰ εἰδῶν οἱ χρυσόρασοι Θεοῖτες τῆς ψευτιάς,

» Καὶ σαστισμένα πίσω του κοπάδια μὲ μιὰ λύσσα

» Θρήσκα θὰ τὸν πετροβολοῦν καὶ βλαστημιὰ θὰ κρᾶ-  
[ζουν.

» Μὰ κείνος θὰ τοὺς ἐλεῇ γιὰ τὴν ἀπὸ τὴν κούπα

» Τοῦ Ὀμήρου πιετὴ τὴ μυθική καὶ γεύτηκε τὴ φρένα

» Τῆς ὁμορφιάς ποῦ ἀγριομεθᾷ, γιὰ τὴν μεσ' τὰ ρουμάνια

» Εἶδε τιάνεια ὁράματα καὶ τῶν θεῶν τὰ λόγια

» Συνάκουσε καὶ τοὺς ἀπλοῦς, ὑπέρατους τῆς Φύσης

» Τοὺς νόμους πῆρε μέσα του παντοτεινὴ τοῦ ἀλήθεια.

» Πλάστης ζωῆς θὰ σηκωθῇ καὶ γκρεμιστὴς καὶ  
[χρίστης

» Καὶ μὲ τὸ μῖσος θὰ νικᾷ καὶ θὰ ὀδηγᾷ μ' ἀγάπην

» Καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ στὴ γενιά θὰ δώσῃ γιὰ προζύμι

» Τοῦ καλοῦ καὶ γιὰ στέριωμα τῆς σώσεως τῆς ἰδέας».

Μ' ἀποκριθῆς: «Δὲν ἐλπίζω τέτοιο θάμα νὰ στυγῇ.

» Τῆς ὥριμης τὸ κάστρο ἀγκάθια, βάτοι ξεχαρβά-  
[λωσαν

» Καὶ μονάχα σύννεφα ἄσπρα στὸ πυργὶ τὸ ἐρημικὸ,

» Πὸ ψηλὰ τὸ καλοκαίρι συντυχαίνον καὶ ἀγρυπᾷ

» Στὸ μπουγάζι ἀντιθωροῦντε τὰ σκουρὰ καὶ ἀσάλευτα

» Νεφοκούτελα. Καίτια φοβισμένα ἀντιπερνοῦν.

» Στὴν ψυχὴν μου τέτοια εἰκόνα καταστάλαξε ἄσβυστη

» Τῆς Ἑλλάδας καὶ μὲ πίκρας σιγαλὸ χαμόγελο

» Στὰ παλιά τῆς περιγιάλια τριγυρνῶ γυρεύοντας

» Πίσω πάλι τὴν ἀγάπην, τίς κυκλώπιες τίς ὁρμές

» Ποῦ τὰ στήθια μου γεμίζαν καὶ τὴν πίστη δίζωναν

» Στὴν καρδιά μου φεγγαρόβλα.—Ἡ ζωὴ μὲ λύπησε

» Ὅμως τρῖσβαθα καὶ ξέρω πῶς οἱ μοῖρες πάντ' ἀρ-  
[γοῦν

» Καὶ πῶς εἶναι ἀνυχη ἐλῆ, σκλαβογέννητοι οἱ λαοί».

Μὰ ἐγώ: «Τῆς Πόλης βασιλιάς στὴ Σαλονίκη πῆγε

» Στὸν ἄγιο τὸ θαματοῦργὸ νὰ δεηθῇ καὶ δίπλα

» Στὸ μνημα τοῦ γονατιστοῦ, ντυμένος τρέπια δάσσα,

» Θρηνώντας παρακάλαγε τὴ χάριν τοῦ νὰ δώσῃ

» Βοήθεια στὴ μαρτυρικὴ τὴ μάνητα ποῦ λάμπα!

» Ἀνέλεη στὸ ἀμαρτωλὸ κορμὶ τοῦ σπαταροῦσε.

» Καὶ τῆς ψυχῆς ἡ φάγουσα πὸ φρίκη τοῦ γεννοῦσε—

» Γιατὶ στὴν ἄδεια τὴν κλησιὰ σκυφτὸς μέρα καὶ νύχτα

» Σὰ διακονιάδης θλιβερά, συγχώρεση ζητώντας

» Γιὰ τὸ κρυφὸ τοῦ φονικοῦ, μέσ' ἀπὸ τὸ σκοτάδι

» Ὅπου τρεμόλαμπαν θαμπὲς κινήσεις καὶ ἀγιοκέρια

» Ἐβλεπε φούχτες ἀνοιχτὲς ποῦ πάνω του ἀπλωνόνταν

» Νὰ τόνε σφύρουν βαθιὰ σὲς φλόγες τίς θειαφένες,

» Θωροῦσε κόλασης μορφὲς ποῦ χάσαν καὶ τὸ κοῖμα

» Τοῦ μαρτυροῦσαν καὶ φονιά τὸν κράζαν καὶ σὰν εἶρ-  
[νια

» Κυκλόφεραν ποῦ τὴ θανὴ προσμένουν τοῦ σακάτη

» Γιὰ νὰ χυθῶν ἀπάνω του τίς σάρκες νὰ μοιράσουν.

» Κ' εἶχε ξεχάσει ὁ βασιλιάς καὶ Πόλη καὶ παλάτια

» Κι Ἀγιά Σοφιά χρυσόβολη, καράβια καὶ φουστάτα.

» Μὰ μήνυμα ἤρθε ξαφνικὸ πῶς οἱ Βουργάροι,  
[ἀντάρα

» Σηκώσανε καὶ τὰ χωριά σκλαβώνουν καὶ στοὺς κάμ-  
[τους

## ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

### ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

66. Ἀπὸ λοιπὸν στάθηκαν ἄλλοι λόγοι κατα-  
φράς τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησιῶν μετα-  
ξύ τους· τῶν Κορινθίων (93) ποῦ τοὺς πολιορκοῦσαν  
τὴν Ποτειδαία, δική τους ἀποικία μ' ἄντρες μέσα  
Κορινθίους καὶ Πελοποννησιῶτες, καὶ τῶν Ἀθη-  
ναίων (94) ποῦ συμμάχηκε τοὺς πολιτεῖα πορολογη-

(93) τοῖς μὲν Κορινθίοις—τοῖς δὲ Ἀθηναίοις. Ἡ  
σύνταξις περιττή μετὰ τὰ Ἀθηναίους καὶ Πελοποννη-  
σίους. Ὁμαλὰ τῶν μὲν Κορινθίων αἰτιωμένων—τῶν  
δὲ Ἀθηναίων κτλ.

(94) Τὰ λόγια ἐς τοὺς Πελοποννησίους φαίνονται  
ξένα.

τῇ τοὺς τὴν ἀποστάτησαν καὶ πῆγαν καὶ τὴν πο-  
λεμοῦσαν ἀνοιχτὰ συντροφιαστοὶ μὲ τοὺς Ποτειδαί-  
τες. Ὁ πόλεμος ὅμως δὲν εἶχε ξεσπάσει ὡς τότες,  
παρὰ βαστοῦσε ἀκόμα ἀναβολή· γιὰ τὴν ἀφ' ἧς τὰ  
ἐνέργησαν οἱ Κορινθιοὶ χωρία.

67. Ὅσο ὅμως πολιορκοῦνταν ἡ Ποτειδαία δὲν  
ἀπραχτοῦσαν, ἔχοντας ἀνθρώπους τοὺς μέσα ἐκεῖ καὶ  
ἀντάμα ἀνήσυχτοι μήπως πάθει· παρὰ ἀμέσως προσ-  
καλοῦσαν τοὺς συμμάχους στὴ Λακεδαιμόνα, καὶ  
πῆγαν καὶ κατακράββαζαν τῶν Ἀθηναίων πῶς πά-  
τησαν τοὺς ὅρκους καὶ ἀδικοῦσαν τὴν Πελοπόννησο.  
Τὸ ἴδιο καὶ οἱ Αἰγινήτες στείλανε γερόντους, ὅχι  
φανερὰ ἐπειδὴ φοβόντουσαν τοὺς Ἀθηναίους, κρυφὰ  
ὅμως ἐσπρωγνάν τὸν πόλεμον μαζί τους ὅσο μποροῦ-  
σαν, λέγοντας πῶς δὲν εἶναι ἀφτόνομοι σύμφω μὲ  
τοὺς ὅρκους. Ἔτσι οἱ Λάκωνες προσκάλεσαν ἀκόμα  
ἀπὸ τοὺς συμμάχους καὶ ὅπιοι ἄλλοι (95) κατηγο-  
ροῦσε (96) τοὺς Ἀθηναίους πῶς τὸν ἀδικοῦσαν, καὶ  
κάνοντας τὴ συνειθισμένη τοὺς συντυχία τοὺς εἶπαν  
νὰ μιλῶσιν. Τότες ἀνέθηκαν (97) καὶ ἔλεγον τὰ  
παράπονά τους ὁ ἕνας καὶ ἄλλος, καθὼς καὶ οἱ Με-

(95) ἄλλοι. Ὁ Reiske σωστά ἄλλος.

(96) ἔφη. Νομίζω ἔφασκε.

(97) παρίοντες—ἰόντες παρὰ τὸν ἑαυτοῦ ἢ πρόεδρον.

γῆριτες ποῦ ἐλήγησαν τίς διακρίσεις τους, ὅχι λίγες,  
μάλιστα ὅμως πῶς εἶταν ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὰ λι-  
μνία τῆς Ἀθηναϊκῆς κυριαρχίας καὶ ἀπὸ τῆς  
Ἀττικῆς τὴν ἀγορά, παρὰ τοὺς ὅρκους. Κατόπι  
ἀνέθηκαν καὶ οἱ Κορινθιοὶ τελερταῖοι ἀφοῦ πρῶτα  
ἄφισαν τοὺς ἄλλους νὰ ἐρεθίσουν τοὺς Λάκωνες, καὶ  
μίλησαν σὰν ἔτσι.

68. «Τὸ ἐμπιστοῦ ἐσῆς, ὁ Λάκωνες, τῆς πολι-  
τικῆς καὶ καθημερινῆς σας ζωῆς σῆς μορφώνει λίγο  
δύσπιστους πρὸς τοὺς ἄλλους, ἂν κανεὶς μὰς πεῖ  
οὔποτε, καὶ ἔτσι εἰστέ καὶ καλοκυβέρνητοι (98-99),  
ὅμως καὶ ἀμάθητοι ἴσως ὡς πρὸς τὰ ἐξωτερικά. Τί  
νυσχνά, ὅταν ἐμεῖς κηρύχναμε πρὶν πόσα θὰ πάθουμε  
ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους, δὲν προσέχατε τόσο σ' ὅσα  
κἄθε φορὰ ξηγοῦσαμε, παρὰ τὸ μιλῆτε σῆς ἔβαζε  
νὰ νοῦς πῶς τὸν κινεῖν δικαίον του καὶ ὅχι λόγους γε-  
νικοῖ. Καὶ γιὰ ἀφτό ὅχι πρὶν πάθουμε, παρὰ ἀφοῦ  
ἠμπήκαμε στὰ δεινὰ, προσκαλέσατε τοὺς συμμά-  
χους ἰδῶ, π' ἀπ' ὅλους τοὺς ἐμεῖς ἀρμύζει πῶς

(98) σωφροσύνην—εὐνομίαν. Πρβ. 8, 24 Χῖοι γὰρ  
μόνοι μετὰ Λακεδαιμονίους—νῦν δὲ μόνον τὰ τε καὶ  
ἐσωφρόνουν, καὶ ὅσα ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτῶν ἐπὶ  
τὸ μείζον, τόσῳ καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον.

(99) ἔχετε συνάντημα τοῦ χρεώσθαι.



»Καίνε και κρόδια και σπαγιά. Κι ο βασιλιάς που  
[άνωμα  
»Λιγάνι και ξεψύχαγε στού κνυβουριού τὸ πλάι,  
»Τινάχτηκε και ζώστηκε τὴ σπάθα του και πήγε  
»Νὰ διαφεντέψη τὸ λαὸ και τὴν ἱερὴ Κορώνη  
»Τῆς Πόλης. Κ' ἡ μεγάλη του καρδιά πόνο και χάρο  
»'Αντίκοψε και τὸν ὄχτῳ σαρώνει ἀπὸ μπροστά του.

»Κ' ἡ Ρωμιοσύνη τραγικὰ καθὼς ὁ βασιλιάς της  
»Κεῖνος σὲ τάφους σέρνεται κι ἀπὸ βραχνάδες δόξας  
»Κυνηγημένη κι ὄνειρα κριμάτων και φοβέρες,  
»Προσμένει φῶς, δόξη, σὺνέπιασμα ἀπ' τοὺς ἄγιους  
»Κι ἀπὸ θαμπὰ κοινομάτα και πίοτες πεθαμένες  
»Μὰ πάλι τώρα ὁ Βούργαρος κουρσέει, ματοβάφει  
»Χῶμα Ρωμαϊκό κι ὀχιά πὺρ πονηρὴ δαγκάνει  
»Μέσα τὸ ἔθνος και καρδιά και νοῦ τοῦ παραλεῖ.  
»Δὲ θὰ ξυπνήσῃ σ' ἄκουσμα τὸ θάρος; πάλι φλόγα  
»Ρηγόψυχη, ὀρθομέτωπη δὲ θέλει ἀντρείευτῃ.»

Χαμογελώντας ἄπλωσε τὸ χέρι σου και πέρα  
Μοῦδειγες τὸ βασίλειμα ποῦ ξεψυχοῦσε τώρα.  
Γαλάζιες οὐκὲς ἀνέβαιναν και πὺρ γλυκιά μιὰ ζήση  
Χυνόντανε κι ἀριά, χλωμά τὰ πρῶτα ἀστέρια βγαίναν.  
'Ακόμα σὺν Λυκαβητὺ φῶς λίγο ἔπεφτε πάνω.  
Κ' ἐγὼ «Τὴν κορφή κοιτάξε. Θαρρῶ θὲ νῶρθῃ μέρα  
»Νὰ γκεμιστῇ αὐτὴ ἡ κλησιά. Καὶ τότε θέλει χίτσι  
»Κεῖ πάνω ἡ χώρα κάτωπρο μνημεῖο γιὰ νὰ θάφῃ  
»Μέσα στὴν πέτρα τὴ στεγνή, ψηλὰ στὴ λαμπροσύνη  
»Τοῦ ἡλιοῦ, τοὺς ξακουσμένους της ἡρώους και τε-  
[χνίτες».

ΕΡΜΟΝΑΣ

Μιά φορά ὁ Διογένης ζητοῦσε ἀπὸ κάποιον ἄσωτο ἕνα  
ἐκατοντάδραχμο. Κι ὅταν ἐκεῖνος τὸνε ρώτησε:

— Γιατί ἀπὸ τοὺς ἄλλους ζητᾷς ἕνα δεκαράκι κι ἀπὸ  
μένα ἕνα ἐκατοντάδραχμο;

Ὁ Διογένης τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Γιατί ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐλπίζω νὰ ξαναπαρῶ μὰ  
ἀπὸ σένα ὁ θεὸς ξέρει ἂν θὰ πάρω ἄλλη φορά λεφτό.

Ὅταν ὁ Διογένης εἶδε νὰ σκοπέβῃ κάποιος ἀδέξιος  
σαϊτεφτής, πήγε και κάθησε κοντὰ σὺν σημάδι, λέγοντας:

— Τώρα δὲ φοβάμαι μὴ μὲ χτυπήσῃ.

Ἰδόντας κάποτε ὁ Διογένης ἕνα λιμοκοντορᾶκι νὰ εἶ-  
ναι πλούσιος ντυμένο μὴ νὰ μιλάῃ ἔτταλα, τοῦ εἶπε:

— Δὲν ντρέπεσαι νὰ τραβῇς ἀπὸ ἐλεφαντίνιο φηκάρι  
μουδένιο μαχαίρι;

»πρῶτα νὰ μιλήσουμε, ὅσο και τὰ παράπονά μας  
πεῖναι πὺρ μεγάλα ποῦ κι' οἱ Ἀθηναῖοι μὲς κλω-  
»τσοπατοῦν κι' ἐσεῖς μὲς ἀμελεῖτε. Κι' ἂ δὲ ἀπα-  
»ρατῆρητοι ἀδικοῦσαν (1) τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἔπρεπε  
»ὡς σ' ἀκάτεχους νὰ σᾶς τὸ μάθουμε. Μὰ τώρα  
»ἵπτικ' ἡ ἀνάγκη νὰ μακρολογούμε(2), π' ἄλλους μας  
»Ἑλληνες βλέπετε σκαλῶνους τοὺς, ἄλλους μας—και  
»πρῶτα τοὺς συμμάχους τοὺς δικούς μας— ποῦ μὲς  
»ἔχουνε σὺν μάτι, ἔτοιμοι χρόνια τώρα μὲ κάθε ὀρ-  
»γανισμό ἂν καμιά φορά τοὺς γίνεῃ πόλεμος. Γιατί  
»μὲ καλοὺς σκοποὺς δὲν ξελόγιασαν και μὲς κρα-  
»τοῦνε στατικὰ τὴν Κέρκυρα ἡ πολιορκοῦν τὴν Πο-  
»τεΐδα, μέρη, τὸ ἕνα στρατηγικώτατο ὡς βᾶση (3)  
»Θρακικοῦ πολέμου, τὸ ἄλλο ποῦ θ' ἔφερνε στοὺς  
»Πελοποννησιώτες ναφτικὸν τρανὸ.

(1) εἰ ἀφανεῖς ὄντες ἡδίκουν=εἰ ἀφανεῖς ἦσαν ἀ-  
δικοῦντες. Γιὰ τοῦτο και τὸ ὄντες.

(2) μακρολογεῖν. Ἐννοεῖται περὶ αὐτῶν (τῶν Ἑλ-  
λῶν) δηλαδὴ, ἀπὸ τὸ Ἑλλάδα).

(3) ἀποκρῖσθαι. Γράφει ἀφορμᾶσθαι ἡ καλύτερα  
ἀφορμῇ χρῆσθαι. Πρβ. 1, 73 οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ  
ἐχυροῦ ποθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηδῶν, ὀρμᾶσθαι,  
τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἐφασαν—ἀφορμὴν ἱκα-  
νὴν εἶναι.

## ΘΕΑΤΡΙΚΑ

### Μιά ματιά σὺν πρόγραμμα τοῦ Βασιλικοῦ

Τὸ Βασιλικὸ θέατρο μοίρασε τὸ πρόγραμμα τῶν  
ἔργων ποῦ θὰ παίζῃ κατὰ τὴ χειμερινὴ περίοδο τοῦ  
1905—1906. Καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ, ἐξὸν ἀπὸ  
δυὸ τρεῖς φημερίδες ποῦ καθαρὰ γιὰ προσωπικούς  
λόγους τὸ ξετάξανε μὲ κάπια δυσμένεια, κανέναν  
ἄλλο δὲν ξάφνιασε και φυσικὰ κανενὸς δὲ τράβηξε  
τὴν προσοχή! Τὸ κοινὸ τοῦ θεατρίτζετι στὸ Βασι-  
λικὸ και ποῦ εἶναι κάθε χρόνο τὸ ἴδιο, λίγο τὸ  
νοιάζει γιὰ τὸ δραματολόγιο, κ' ἐκτός ἀπὸ λιγο-  
στὲς ἐξαιρέσεις, πηγαίνει ἐκεῖ καθὼς θὰ πῆγαινε  
παντοῦ ἄλλου ποῦ θὰ ὑπῆρχε κοσμικὴ συνάθροιση,  
τουαλέτες, φλέρτ και τὰ ρέστα. Ὁ στενὸς κύκλος  
τῶν ἀληθινὰ γραμματισμένων ἀνθρώπων ποῦ πρα-  
ματικὰ πονᾶνε τὸ θέατρο, βαρέθηκε πιά νὰ ἐλπίζῃ  
και ἀφοῦ εἶδε τὰ ὄνειρά του νὰ διαλύονται ἕνα μὲ  
τ' ἄλλο, πῆρε τὴ στερνὴ ἀπόφασή του και πολὺ σω-  
στὰ σκέφτηκε ὅτι τὸ καλύτερο ποῦχε νὰ κάνῃ,  
εἶναι τίποτα πιά νὰ μὴ λήῃ γιὰ πράγματα ἀπ' τὰ  
ὅποια τίποτα δὲν ἔχει νὰ περιμένῃ. Ἐτσι ἡ  
ἐξέτασῃ κ' ἡ κρίσις τοῦ προγράμματος ἀπόμεινε μὴ-  
νάχα σὲ κανὲν δυὸ δημοσιογράφους ποῦ τοῦ ρηχτῆ-  
καν εἶν' ἀλήθεια μὲ τὰ σωστά, μὰ και μὲ τρόπο  
ποῦ σήμαινε πῶς τὰ προσωπικά εἶναι ἡ κυριώτερη  
αἰτία τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ διευθυ-  
ντῆ τῶν «Ἀθηνῶν» π. χ. δὲν ἀπόδειχνε ὀλοφάνερα  
πῶς γινόταν μόνο και μόνο γιὰ τὸ γραμματικὸς τοῦ  
θεάτρου ἡ ὅποιος δῆποτε ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἄρμοδιω-  
τάτους ἀνακατενομένους, ξέχασε νὰ βάλῃ στὸ  
πρόγραμμα κ' ἕνα τουλάχιστο ἔργο τοῦ συγγραφέα  
τῆς 1ης Σεπτεμβρίου. Αὐτὰ ὅμως δὲ μὲς ἐνδιαι-  
ρουνε τώρα. Μιά ματιά στὰ πεταχτὰ θέλουμε μὴ-  
νάχα νὰ ρήξουμε στὸ πρόγραμμα και τίποτα πε-  
ρισσότερο.

54 τὸ ὅλον ἔργα θὰ παιχτοῦνε φέτος. Τραγω-  
δίες, δράματα, κωμωδίες, φάρσες, φαντασμαγορίες.  
«Ἡ Ἀριόδνη» τοῦ Νικολάρα μὲ μουσικὴ τοῦ ἴδιου.  
No 1, εἶναι τὸ ἔργο ποῦ ἀνοίγει τὸν κατάλογο και  
πρῶτο πρῶτο φιγουράρει στὸ πρόγραμμα. Τὸ περ-  
νάμε! Τί, μήπως ἐλπίζουμε νὰ δοῦμε κανέν' ἀριστοῦρ-  
γημα, ἡ μήπως ἡ Ἑλληνικὴ σκηνὴ ἡ κακομοίρα  
περιμένει ἀπὸ τέτοιας λογῆς ἔργα τίποτα περισσό-  
τερο ἀπ' ἕνα γνωστὸ πιά, γνωστότατο ρεζίλεμα; Ὁ  
«Ἀριστοδῆμος» τοῦ Ἀγγελοπούλου. Πάρα κάτω.

69. »Κι' ἐσεῖς τὰ φταῖτε, ποῦ πρῶτα  
»τοὺς ἀφίσατε, σὺν τέλειωσαν τὰ Μηδικὰ, νὰ δυνα-  
»μώσουν και κατόπι νὰ χτίσουν τὰ μακριὰ τειχεῖα,  
»και ποῦ ὅλο ὡς τὰ σήμερα στερεῖτε τὴ λεωτερί-  
»α τοὺς ὄχι μοναχὰ ὅσους σκαλῶσαν οἱ Ἀθηναῖοι,  
»παρὰ τώρα πιά και τοὺς δικούς σας τοὺς συμμά-  
»χους. Γιατί δὲ σκαλῶνει ὁ σκαλῶτης; παρὰ  
»ὅποιος μπορεῖ νὰ ξεσκαλῶσει κι' ἀδιαφορεῖ, ἀφτὸς  
»σκαλῶνει ἀληθινὰ, μάλιστα σὰ χαίρεται και τῆς  
»λεωτερίας τῆς δόξας ὡς τῆς Ἑλλάδας τάχα ὁ λε-  
»ωτερωτής. Τέλος (4) μόλις τώρα ἤρθαμε ἐδῶ ὅλοι,  
»μὰ μήτε τώρα ὀρίστα γιὰτί. Ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ  
»συζητοῦμε πιά ἂ μὲς ἀδίκουν, παρὰ πῶς θὰν τοὺς  
»ἀντισταθοῦμε γιὰτί ἀφτοὶ δὲν πλακώνουνε μ' ἀνα-  
»βολές, παρὰ μ' ἔργα, ἔτοιμοι ἀποφασισμένοι πρὸς  
»ἀδίκωτους ἀκόμα. Καὶ ξέρομε μὲ τί σύστημα  
»προχωροῦν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀγάλλια στὴν ἀρχὴ θὰ  
»προχωρήσουν κι' ὄχι πολὺ ἀπόκοτα, ὅσο θαρροῦν  
»ὡς μὲ τὴν ἀβλεψιά σας δὲ θὰ παρατηρηθοῦν ἅμα  
»ὡς μὲς δοῦν πῶς ξέρετε μὰ ἀδιαφορεῖτε, τότες θὰ  
»μὲς ρηχτοῦνε γερά.

(4) μόλις δὲ νῦν γε Νομίζω μόλις δὲ νῦν ποτε.  
Πρβ. 7, 40 μόλις ποτὲ ἀντιανήγοντο.

»Αἱ μπᾶ, δὲν ἀξίζει κἄν τὸν κόπο νὰ σημειώσουμε  
ὅλα τὰ ἔργα ποῦ ἀκολουθοῦνε. Ἀναφέρουμε μονάχα  
τοὺς συγγραφεῖς τοὺς. Εἶναι οἱ αἰώνιοι δαφνοστεφεῖς  
και ὑψηλογλωσσῖτες. Ὁ Ἀμπελαξ, ὁ Δημητράκο-  
πουλος, ὁ Κλέωνας... Τί, μήπως θέλετε νὰ ἐξαίρετοῦ-  
με τὸ Βερναρδάκη; Ὁχι δά! Δὲ βλέπω γιὰ ποῖο  
λόγο. Θὰ πρωτοπαχτῆ ἡ «Μερόπη» του και θὰ  
ξαναπαχτῆ ὁ «Νικηφόρος» Ἐκ' ἔπειτα... τί θὰ  
καταλάβῃ ὁ συγγραφέας, τί θὰ καταλάβῃ τὸ κοινὸ,  
και τί θὰ ὠφεληθῇ—ἀλλοῖμονο—ἡ σκηνὴ ἀπ' αὐτὰ  
τὰ ἔργα; Ὅτε κἄν τὸ ταμεῖο θὰ βγῇ κερδισμένο  
ἀφοῦ ὅλοι ξέρομε ὅτι μπορεῖ μὲν ὁ κόσμος νὰ θεωρῇ  
τὸ Βερναρδάκη δραματικὴ κορυφὴ και δόκιμος χειρι-  
στὴ τῆς ἀρχαϊσμοπρεπτοῦς γλώσσας, βαρεῖται ὅμως  
κι' αὐτόνε και τὴ γλώσσα του. Ἐκτός πιά ἂν ξα-  
ναρεκλαμάρουν τὰ ἔξοχα σκηνηκὰ και δώκουνε ἀπρὲ  
μιντὶ σὲ παραμάνες και σὲ δούλες. Ἐτσι ὑπάρχει  
και κάπια ἐλπίδα νὰ χρησιμοποιηθοῦνε οἱ περιφημοὶ  
μηχανισμοὶ τοῦ θεάτρου. Κι' ὅμως τὸ μουχλιασμένο  
αὐτὸ πρόγραμμα τῶν πρωτοτύπων ἔργων σταματᾷ  
κάπου μὲ μιὰν ὑπόσχεσις, πολὺ ἀμφίβολη βέβαια και  
πολὺ ἀδύνατη, μὰ παντοτε ὑπόσχεσις. Γιατί νὰ μὴ  
περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν Προβλεγγίσι μὲ τὴν «ἐπι-  
στροφὴ τοῦ ἀσώτου» κατὶ ἀληθινὰ πρωτότυπο κι'  
ὠραῖο, ἀπ' τὴ κυρία Παπαδοπούλου μὲ τὸ «παρα-  
μῦθι τῆς πρωτομαγιάς» κατὶ κομψὸ και χαριτω-  
μένο; Ἐπὶ τέλους οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ γιὰ πρώτη  
φορὰ παρυσιαζοῦνται στὸ θέατρο, και τοῦτο εἶναι  
λόγος σοβαρὸς, γιὰ νῆχουν δικαιώματα μεγάλα, τὸ  
σεβασμὸ μας και στὴ προσδοκία μας. Ἐπειτα μὴ  
λησμονοῦμε ὅτι στὸ πρόγραμμα ὑπάρχει και τὸνομα  
τοῦ Ἑσλιν, ποῦ ἂ δὲ γελιέμαι, δὲν εἶναι βέβαια  
ἀπ' τοὺς γνωστὸς τύπους τῶν ποιητῶν ποῦ ἐσυνή-  
θισε νὰ μὲς παρυσιαζῇ ἀνέκαθε τὸ Βασιλικὸ. Μὲς  
μένει λοιπὸν μ' ὅλη τὴ δυσπιστία ποῦ γεννήθηκε και  
ρίζωσε μέσα μας ὅστερα ἀπὸ τόση ἀποτυχία, ἡ ἀ-  
δύνατη ἐλπίδα νὰ δοῦμε ἔστω κ' ἕνα φωτεινὸ σημάδι  
στὴν τόση γύρω μας μαυρίλα. Ἀς περάσουμε τώρα  
στὴς μεταφράσεις τῶν «κατὰ πρῶτον διδαχθησομένων  
ἔργων». Τὸ μεγαλύτερο λάθος τοῦ Βασιλικοῦ ἀπ'  
τὴν ἀρχὴν του ἀκόμα εἶναι, ὅτι στὴ δύσκολη και λε-  
πτὴ δουλειὰ ποῦ καταπικαστήκε δὲν ἀκολουθῇσε ἐ-  
ρισμένη μέθοδος. Κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ  
ἀγώνας ἦταν τιτανικός μὰ κ' ἐκεῖνοι ποῦ τὸν ἀνιλά-  
βανε κάθε ἄλλος παρὰ πλασμένοι γιὰ τέτοιους ἀγῶ-  
νες εἴτανε. Ὁ Βλάχος, ἕνας παλαικός, γιοματὸς  
σκουριασμένες πρόληψεις, λόγιος ἔσως, μὰ καθόλου  
ποιητής, καθόλου κριτικός, και καθόλου ἀληθινός,

»Κι' εἰστε (5) οἱ μόνον Ἑλληνες ἐσεῖς, ὁ Λά-  
»κωνες, ποῦ δὲν ἀντιπολεμεῖτε κανένα μὲ τὴ δύναμή  
»σας, παρὰ μὲ τὴν ἄρχη, και μόνον ποῦ δὲν κό-  
»θετε στὴν ἀρχὴν τοῦ τῶν ὀχτῶν τὸ μέγαλωμα  
»παρὰ σὰ διπλασιάζεται. Ὡς τόσο σᾶς λέγανε  
»βᾶσιμους (6) ποῦ νὰ! ἡ ἀλήθεια δὲ φτάνει τὴ φήμη  
»σας. Γιατί κι' ὁ Μῆδος ὁ ἴδιος, ὅπως ξέρομε,  
»πρῶτα κατέβηκε ἀπὸ τὰ πέρυκα τῆς γῆς ὡς στὴν  
»Πελοπόννησο πρὶ βγῆ τῆς Σπάρτης ὁ στρατὸς νὰν  
»τὸν ἀντικρύσει ἀνέλογα, και τώρα μὲ τοὺς Ἀθη-  
»ναῖους, ποῦ δὲ βρίσκονται ἄλλαργα ὅπως ἐκεῖνος  
»παρὰ δίπλα, ἀδιαφορεῖτε, κι' ἀντὶς νὰ πατε ἐσεῖς  
»νὰν τοὺς χτυπήσετε, προτιμάτε νὰν τοὺς ἀντικρύ-  
»στε καλύτερα και νὰ πείστε σὲ κινδύνους παλέδον-  
»τας μὲ πολὺ δυνατότερους. Ἀκόμα ξέρομε καλὰ  
»πῶς ὁ ξένος καθαρὸν ναθαγῇ ἀπὸ δικὰ του  
»σφάλματα κι' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι συχνὰ ὡς τώρα στοὺς  
»πολέμους μας μὲ τοὺς ἰδίους ἀφτοὺς τοὺς Ἀθη-  
»ναῖους ἂ σωθήκαμε, δὲν τὸ χρωστοῦμε τόσο σὲ δική.

(5) ἡσυχάζετε Δὲν ἔχει νόημα. Γράφει τυγχάνετε.

(6) ἀσφαλεῖς = πιστευτοί. Πρβ. παρακάτω τὸ πι-  
στεύσαι.

(7) αὐτοί. Νομίζω αὐτόν. Ἐτσι παρκατὸ πρὸς  
αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους.